

Daždivé počasie ničím nepripomína predstavu našich slovenských zasnežených Vianoc... Azda len tým, že je podstatne chladno, keďže životodárne slnko je schované za mrakmi. Tu u nás na altiplane - vysokohorskej bolívijskej roviny, nachádzajúcej sa v nadmorskej výške okolo 4000 metrov nad morom a obkolesenej andskými večne zasneženými končiarmi, začína obdobie dažďov. Suchá vysokohorská tráva naberá nový sýtozelený nádych. Celé Altiplano sa odieva do zelena – farby nádeje.

Azda viac ako v inej časti, práve tu sa vyplňajú slová proroka Izaiáša, ktoré vyriekol v očakávaní Mesiáša:

„Teš sa, pláň a pustatina, plesaj, púšť, a rozkvitni sťa jesienka! Prekvitať bude a plesáť, áno, zaplesá, zajasá... Oni uvidia Pánovu slávu, velebu nášho Boha.“ (Iz 35, 1-2)

Príchod dieťaťa bol v indiánskej kulture Aymarov – pôvodných obyvateľov Altiplana, vždy naplnený radosťou očakávania ako symbol požehnania... Počas štvorstoročnej koloniálnej evanjelizácie, čo-to z kresťanstva preniklo do myslenia obyčajných ľudí a prevzalo svoju vlastnú kultúrnu formu. Tak aj jedna z najväčších udalostí v dejinách spásy – Narodenie Ježiša Krista – nadobudla svoju vlastnú kultúrnu tvár. V chápaní Aymarov je posolstvo Vianoc spojené s ich vlastnou ľudskou skúsenosťou: Dieťa Ježiš, prijaté aj napriek extrémnej chudobe, sa stáva prameňom radosti a nádeje pre všetkých... Prijať Božie Dieťa v kruhu svojej rodiny, pre nich znamená zabezpečiť požehnanie a radosť počas celého nasledujúceho roku.

Preto Vianoce majú pre mnohé rodiny na Altiplano, ale aj v celej Bolívii, svoje zvláštne čaro. V mnohých rodinách sa ozdobuje vianočný betlehem. Často má veľmi jednoduchú podobu: malý domček upletený z vysušenej vysokohorskej trávy, alebo tradičná loďka z trstiny aká sa používa

od nepamäti na jazere Titikaka. Samozrejme že nemôže chýbať Dieťa Ježiš – oblečený v košielke alebo ponči z tradičnej farebnej látky – aguayo. Košielka sa zvyčajne musí ušiť každý rok nová... Niektoré rodiny na základe svojich finančných možností pripravujú väčšie betlehemy - spolu s Dieťaťom Ježiškom dajú do svojho betlehema aj sošku Panny Márie, sv. Jozefa, Troch Kráľov, pastierikov s typickými hudobnými nástrojmi ako sampoña, kena, čarango, a tiež niektoré zvieratká tu na Altiplane známe ako napr. oslík, ovečky, lamy,... Každý detail v betleheme musí pripomínať tú historickú udalosť Narodenia Ježiša v Betleheme a tiež skutočnosť, ktorú prežívajú jednoduchí ľudia – roľníci z Altiplana alebo rybári z jazera Titikaka.

V našom veľkomeste El Alte, ktorého obyvatelia sú poväčšine migranti z vidieka, ktorí tu prišli za prácou mnohokrát s túžbou po lepšom živote, sa žije mnoho z týchto vianočných tradícií pochádzajúcich z pôvodných vidieckych komunít. V súčasnosti sa cíti tiež veľký vplyv západnej kultúry, ktorá prichádza prostredníctvom televízie a reklám. A tak tu v meste je možné vidieť tiež „Papanoelov“ (po našom Dedo-mrázov) známych z reklám Coca-Coly, vyzdobené vianočné stromčeky z umelej hmoty - keďže na Altiplane nerastie takmer žiaden strom, a už vôbec nie jedličky alebo iné ihličnaté stromy; na uliciach i domoch je množstvo reklám a svetelnej vianočnej výzdoby...

Vianočné slávenie sa sústreďí predovšetkým na dni 24 a 25 decembra, ktoré očakávajú hlavne tí najmenší. 24 decembra – na vigíliu Narodenia Pána – sa slávia „polnočné“ sv. omše v čase približne od šiestej hodiny popoludní až do polnoci – záleží ako je zvykom v tej-ktorej farnosti. U nás, vo farnosti „Santa María de los Ángeles“ máme „polnočnú“ sv. omšu o ôsmej večer. Na slávenie Ježišových narodenín sa schádza mnoho mladých i starších ľudí. Mladí z farnosti každoročne pripravujú divadelné predstavenie s vianočným motívom. Polnočná sv. omša je vyjadrením spontánnej radosti z príchodu Ježiša Krista medzi nás. Po sv. omši zvykneme chvíľu oslavovať spoločne, potom sa ľudia rozchádzajú do svojích príbytkov, kde slávnosť nadobúda viac rodinný charakter. Okolo polnoci sa zobúdzajú deti, aby rozbalili svoje darčeky. Rodina sa stretáva okolo betlehema na spoločnom prípitku s prianím trvalého pokoja a šťastia. Typickým jedlom pre túto príležitosť je vianočná polievka tzv. „pikana“, uvarená z hovädzieho a kuracieho mäsa spolu s kukuricou, mrkvou, zemiakmi, paradajkami, cibuľou, ochutená vínom a ostatnými prísadami.

Na nasledujúci deň, 25 decembra, sa pripravujú „sladké raňajky“: sladký chlieb – tzv. „panetón“, ochutený hrozičkami a iným sušeným ovocím (podobne ako naša vianočka). Tiež sa zvykne pripravovať tradičné vianočné kakao. Deti prichádzajú na rannú sv. omšu poďakovať Ježiškovi za darčeky, ktoré mnohokrát nesú so sebou, aby ich „padre“ posvätil svätenou vodou... Častokrát však deti, kvôli neľahkej finančnej situácii vo svojich rodinách, prichádzajú do kostola bez „sladkých raňajok“ i bez darčiekov. Preto v mnohých farnostiach v El Alte sa pripravuje kakao i podľa možnosti tiež malé darčeky pre deti z chudobných rodín... Rodinné betlehemy zostávajú v príbytkoch na významnom mieste až do Troch Kráľov, keď deti

Vianoce v Bolívii

Napísal Ondrej Pešta

Streda, 28 September 2011 21:02

prinášajú Jezuliatka do kostola na posvätenie. Potom sa betlehem odkladá až do nasledujúcich Vianoc.

V našej medzinárodnej verbistickej komunite tu na misii v El Alte slávime Vianoce veľmi jednoduchým spôsobom – poväčšine spolu s ľuďmi v našej farskej komunite. Po všetkých pastoračných aktivitách vo farnosti 24 decembra sa spoločne stretieme a zdieľame spoločné chvíle rozprávaním o vianočných obyčajoch z krajín nášho pôvodu, alebo o aktuálnych pastoračných záležitostiach. Naša kuchárka nám vždy pripraví tradičnú bolívijsku polievku „pikana“, hoci v oveľa „ľahšej“ forme. Niekedy azda aj chýba tá naša podtatranská kapustnica, či naše krásne slovenské vianočné koledy... a človek zalieta v myšlienkach medzi najbližších. Moja skúsenosť z misii tu pod Andami ma znova učí a presviedča o základnom tajomstve Vianoc: BOH JE PRÍTOMNÝ TU A PRE VŠETKÝCH. Vďačný za vaše modlitby vám prajem požehnané sviatky Narodenia Pána, prežité v pokoji a radošti božích detí patriacich do jednej veľkej ľudskej rodiny.

P. Ondrej Pešta SVD

Uverejnené v Katolíckych Novinách 2006